

บอนสี

ราชินีแห่งไม้ประดับ

นางสาวณฤพิศ สุขสบาย เรียบเรียง
นายเลิศพงศ์ กันภัย บัณฑิต

บอนสี หรือ บอนฝรั่ง (Fancy Leaf Caladium) เป็นไม้ประดับจัดอยู่ในสกุล Caladium วงศ์ Araceae มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ว่า Caladium Bicolor มีถิ่นกำเนิดในแถบอเมริกาใต้ ยุโรป และอินเดียสันนิษฐานว่ามีการนำเข้ามาปลูกในสมัยสุโขทัยและสมัยรัตนโกสินทร์ ช่วงรัชกาลที่ 5 เมื่อปี พ.ศ. 2440 บอนสีมีลักษณะทั่วไป คือ เป็นไม้ประดับล้มลุกอวบน้ำ มีหัวอยู่ใต้ดินไว้เก็บสะสมอาหาร แตกใบเป็นกอ มีก้านใบสูงยาวเหนือพื้นดิน ใบใหญ่แผ่กว้าง รูปทรงและสีของใบมีหลายแบบขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ อาทิ ใบรูปหัวใจ ใบทรงกลม ใบหอก และอื่น ๆ แลแต่ละชนิดก็มีสีและลวดลายที่โดดเด่นและสวยงามแตกต่างกันไป ด้วยเหตุนี้เลยทำให้บอนสีได้รับการขนานนามว่าเป็น **ราชินีแห่งไม้ประดับ หรือ Queen of The Tears Plant** อีกทั้งยังมีดอกลักษณะคล้ายดอกหน้าวัวมีกลิ่นหอมอ่อน ๆ นอกจากนี้แล้วยังมีความเชื่อกันว่า **บอนสี เป็นต้นไม้มงคล** หากบ้านใดนำไปปลูกก็จะช่วยนำความสุข-ความเจริญมาให้

ประเภทบอนสี

บอนใบไทย (Thai-Native Leaf Caladium) : บอนสีไทยโบราณ ลักษณะใบเป็นรูปหัวใจ หูใบยาว เว้าลึกเกือบถึงสะดือ (ส่วนปลายก้านใบที่จรดกับเส้นกลางใบ) ก้านใบอยู่กึ่งกลางใบ มีกึ่งปลายใบแหลมและปลายใบมนขึ้นอยู่กับสายพันธุ์ ใบแผ่กว้าง มีขนาดใหญ่ สีสดใสสวยงาม ใบดกและไม่ทิ้งใบ

บอนใบกลม (Round-Leaf Caladium) : สายพันธุ์บอนสีที่พัฒนามาจากบอนใบไทย ลักษณะใบกลมหรือรี หูใบสั้น ปลายใบมน และก้านใบกลมอยู่กึ่งกลางใบ คล้ายกับใบบัว

บอนใบยาว (Long-Leaf Caladium) : ลักษณะใบทรงหัวใจคล้ายกับบอนใบไทยเช่นเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่ใบของบอนสีใบยาวจะเรียวยาวและมีปลายใบแหลมกว่าหูใบยาวฉีกถึงสะดือ และสามารถแยกได้อีก 3 ลักษณะย่อย คือ บอนใบยาวธรรมดา บอนใบยาวรูปหอก และบอนใบยาวรูปใบไผ่

บอนใบกาบ (Sheath-Leaf Caladium) : ลักษณะคล้ายกับบอนใบไทย แต่บอนใบกาบจะมีก้านใบที่แผ่แบนตั้งแต่โคนใบไปถึงเชิง (ใบขนาดเล็กที่ยื่นออกจากกาบใบ อยู่กึ่งกลางของก้านหรือต่ำกว่าใบจริงเล็กน้อย)

บอนใบไทย

บอนใบกลม

บอนใบยาว

บอนใบกาบ

ส่งเสริมการขยายพันธุ์บอนสี

งานส่งเสริมการเกษตร ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ จึงได้สนองพระราชดำริสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ที่ทรงมีพระราชดำริให้ดำเนินการรวบรวมบอนสีพันธุ์ต่างๆ เพื่ออนุรักษ์ไม่ให้สูญพันธุ์ โดยได้จัดทำโครงการอนุรักษ์และศึกษาพันธุ์บอนสี เพื่อเก็บรวบรวมพันธุ์บอนสี ที่พบได้ในธรรมชาติมาอนุรักษ์ รวมทั้งได้นำบอนสีพันธุ์ลูกผสมมาขยายพันธุ์สำหรับเป็นแหล่งต้นพันธุ์ และเป็นแปลงตัวอย่างสำหรับให้ความรู้แก่นักเรียน เกษตรกร และบุคคลทั่วไปที่เข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิกุลทองฯ ซึ่งในแต่ละปีมีครูและนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีการจัดทำแปลง ดูแลรักษาแปลงอนุรักษ์ บอนสีอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ต่อไป

ขั้นตอนการขยายพันธุ์บอนสี

ล้างหัวบอนที่ต้องการขยายพันธุ์ให้สะอาด อาจใช้แปรงเล็ก ๆ ขัดดินออกให้หมด ระวังอย่าให้เขี้ยวหัก และเป็นแผลสกปรก ผึ่งลมให้แห้งในที่ร่ม แล้วตัดโคนต้นให้เหลือส่วนหัวและรากติดอยู่ เพื่อนำไปปลูกต่อ ทาปูนแดงที่บาดแผลส่วนโคนต้นที่มีรากติด ผึ่งให้แห้งก่อนนำไปปลูก

นำหัวไปผ่าเป็นชิ้นเล็ก ๆ ระวังอย่าให้มือสัมผัสน้ำยางในหัวบอน เพราะ อาจทำให้เกิดอาการคันได้

ล้างน้ำยางออกให้สะอาด จนไม่ลื่น สังเกตได้ว่าน้ำจะขุ่นจากน้ำยางที่ละลายออกมาหรืออาจนำไปใส่น้ำแกว่งสารส้มแล้วทิ้งไว้ประมาณ 5 นาที และผึ่งหัวบอนให้พอแห้งในที่ร่ม

นำบอนไปชำในภาชนะ เช่น กะละมังพลาสติกที่บรรจุขุยมะพร้าวที่ผ่านการแช่น้ำแล้วคั้นเอาน้ำสีน้ำตาลออกเหมือนคั้นกะทิ 3-4 ครั้ง กัดขึ้นบอนเบา ๆ ให้จมลงในขุยมะพร้าวเล็กน้อย ตัดป้ายระบุชื่อพันธุ์ และวันเดือนปีและจำนวนชิ้นที่ปักชำ อาจฉีดยาฆ่าเชื้อราป้องกันกำจัดเชื้อราเพื่อป้องกันขึ้นบอนเน่าใช้พลาสติกใสคลุมภาชนะมัดเชือกให้แน่น เพื่อควบคุมความชื้น และห้ามโดนแสงเลย 25-26 วัน

อีก 3-4 สัปดาห์จะเริ่มผลิยอดเล็ก ๆ ต่อมา 1-2 สัปดาห์ เมื่อต้นแข็งแรงขึ้น จึงย้ายปลูกลงในกระถางขนาดเล็ก โดยใช้ดินใบก้ามปูที่ผ่านการหมักจนย่อยสลายแล้ว และนำไปวางในกระโจมพลาสติก เพื่อควบคุมความชื้น รอจนต้นบอนผลิใบมากขึ้น ใบมีสีสันมากขึ้นหรือที่เรียกว่า "กาดสี" จึงพร้อมนำไปจำหน่าย